SUN'IY INTELLEKT YORDAMIDA MUSTAQIL FIKRNI SHAKLLANTIRISH

Abdusamatova Shahlo Saidmuratovna
Chirchiq davlat Pedagogika universiteti
Psixologiya kafedrasi п.ф.ф.д.(PhD)
ORCID ID: https://orcid.org/0009-0002-3096-6271
abdusamatova.71.mail.ru.gmail.com ,+998901007100

Annotatsiya: Inson o'z hayotiga yangi texnologiyalarni kiritar ekan, yangi g'oyalarni amalga oshirish uchun vaqtni bo'shatadi. Biroq innovatsiyalar har doim ham shaxs uchun foydali bo'lavermaydi. Xususan, ta'lim olayotgan insonlar sun'iy intellekt yordamida o'qish jarayonini yengillashtiradilar.
Kalit so'zlar: hayot, texnologiya, inson, vaqt, yangilik kiritish, innovatsiya, shaxs, ta'lim, o'quv jarayoni, sun'iy intellekt.

Аннотация: Впуская в свою жизнь новые технологии, человек освобождает время для привнесения чего-то нового. Однако, инновации не всегда являются полезными для личности. Так люди, получающие образование, облегчают себе процесс обучения, например при помощи искусственного интеллекта.

Ключевые слова: жизнь,технология, человек, время, привнесения, инновация личность, образование, процесс обучения, искусственного интеллекта.

Annotation: Yangi texnologiyalarni hayotga joriy etish orqali insonlar innovatsiyalar uchun vaqt ajratadilar. Biroq innovatsiyalar har doim ham shaxs uchun foydali emas. Shunday qilib, ta'lim olayotgan insonlar, masalan, sun'iy intellekt yordamida o'z o'qish jarayonlarini osonlashtiradilar.

Keywords: life, technology, people, time, innovation, personality, education, learning process, artificial intelligence.

Kirish

Zamonaviy jamiyatda inson ko'pincha yangi texnologiyalar uning hayotiga qanchalik tez kirib kelayotganini sezmaydi. Kecha imkonsiz bo'lib tuyulgan narsa bugun haqiqatga aylanmoqda. Ehtimol, insonning yuqori darajada moslashuvchanligining sababi shundaki, har qanday innovatsiya uning hayotini yengillashtirish uchun yaratiladi. Tez o'zgarayotgan dunyoda yashar ekan, insonda yangi sharoitlarga moslashishdan boshqa yo'l qolmaydi.

Yangi texnologiyalarni hayotiga kiritgan inson yangi imkoniyatlar uchun vaqt topadi. Biroq innovatsiyalar har doim ham shaxs uchun foydali emas. Masalan, ta'lim olayotganlar sun'iy intellekt yordamida o'qish jarayonini yengillashtiradilar. Bu esa kelajakda ularning kasbiy faoliyatida muammolarga duch kelish ehtimolini oshirishi mumkin. Shunday qilib, ta'limdagi innovatsiyalar bilan bir qatorda, shaxsning ichki psixologik tuzilmalari ham muvaffaqiyatga katta ta'sir ko'rsatadi.

Albatta, turli innovatsiyalar haqida gapirganda, ularning hayotimizga chuqur singib ketganini inkor etib bo‘lmaydi. Ular inson psixikasida ma’lum bir fikrlash uslubini shakllantirdi. Masalan, talabalar ma’ruzalarni tinglashdan ko‘ra, ularni taqdimot yoki video orqali ko‘rishga o‘rganib qolganlar. Bu esa vizual qabul qilishning ustunligi bilan izohlanadi.

Seminarlarga tayyorgarlikni osonlashtirish maqsadida talabalar sun’iy intellektdan foydalanadilar. U tayyor javoblarni yaratib berishi, adabiyotlarni tanlashni osonlashtirishi mumkin. Shuningdek, taqdimotlar uchun rasmlar yaratish, hatto mavjud bo‘lmagan inson obrazini tasvirlash ham mumkin. Bu mualliflik huquqlarini buzmaslik nuqtai nazaridan foydalidir.

Bundan tashqari, sun’iy intellekt videolarni tahlil qilib, asosiy mazmunini qisqacha bayon qilib bera oladi. Bu esa ta’lim olayotganlar uchun kerakli videoma’ruzalarni tez topish imkonini beradi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

Shuni hisobga olish kerakki, talabalar ushbu resurslardan ortiqcha foydalanishni boshlashlari mumkin. Masalan: “Nega turli manbalardan izlayman, agar tayyor tahlil qilingan ma’lumotni sun’iy intellektdan olsam bo‘ladi?” degan fikr paydo bo‘ladi. Bunday yondashuv odatda bilim olishga qiziqishi past yoki vaqtni tejashni istagan talabalarga xos bo‘ladi. Bu esa o‘qishga bo‘lgan motivatsiyaning pastligini ko‘rsatadi.

Boshqa tomondan, o‘qituvchilar uchun ham sun’iy intellekt asosidagi dasturlar mavjud bo‘lib, ular talabalarning javoblarini tekshiradi, baholaydi va natijalarni hisoblab beradi. Bu nazorat ishlari va testlarda juda qulay.

Agar talabalar insholar, kurs ishlari yoki diplom ishlarini sun’iy intellekt yordamida yozsalar-chi? Bu holatda ham sun’iy intellekt yordamida tekshiruv o‘tkazish mumkin, ya’ni matnni inson yoki neyron tarmoq yozganini aniqlash mumkin.

Muhokama

Talabalarning motivatsiyasiga qaytsak, ularni mustaqil izlanishga qanday undash mumkin? Eng to‘g‘ri yo‘l – ularni mustaqil axborot izlash, tahlil qilish va qayta ishlashga tayyorlashdir.

Sun’iy intellekt qanchalik qulay bo‘lmasin, u mustaqil fikrlash o‘rnini bosa olmaydi. Ilmiy tafakkur esa turli manbalarni izlash va ularni tahlil qilish orqali shakllanadi.

Birinchi navbatda, insonni axborot bilan ishlashga o‘rgatish zarur. Bu borada konspekt yozish juda samarali. Chunki bu jarayonda inson tahlil qiladi, umumlashtiradi, solishtiradi, tasniflaydi va abstrakt fikrlaydi.

Shuningdek, “majburiy izlanish” holatini yaratish mumkin. Talabaga ma’lum adabiyotlar ro‘yxati beriladi va u har bir manba bilan ishlashi kerak bo‘ladi. O‘qituvchi esa muhokama tashkil qiladi. Bu esa talabani tayyorlanishga majbur qiladi.

Bunday yondashuvda sun’iy intellekt yordamchi vosita sifatida ishlaydi, asosiy bilim esa mustaqil o‘rganish orqali shakllanadi.

Natija

Ta’lim jarayonida motivatsiya muhim ahamiyatga ega. Agar motivatsiya tashqi bo‘lsa, inson baho uchun o‘qiydi. Agar ichki bo‘lsa, u bilim olish uchun o‘qiydi.

Shuning uchun o‘qituvchilar mustaqillikni, ijodkorlikni va yangi bilimlarga qiziqishni rag‘batlantirishlari zarur.

Sun’iy intellekt jamiyat hayotini tubdan o‘zgartirdi. U inson hayotini yengillashtiradi va bilim olishni osonlashtiradi. Ammo savol tug‘iladi: agar hamma narsani sun’iy intellektdan so‘rash mumkin bo‘lsa, nega insonlar yillar davomida ilm o‘rganadi? Bu yerda Tixomirovning fikrini eslash mumkin: sun’iy intellekt inson tafakkurini to‘liq almashtira olmaydi.

Xulosa

Har qanday inson fikrlashi hissiyotlar bilan bog‘liq bo‘ladi. Shu sababli turli mualliflarning fikrlarini o‘rganish muhim. Bu chuqur tafakkur va tanqidiy fikrlashni shakllantiradi.

Xulosa qilib aytganda, sun’iy intellektga to‘liq tayanish to‘g‘ri emas. Eng yaxshi natija inson va sun’iy intellekt hamkorligida yuzaga keladi.

Hozirgi kunda ayrim kognitiv ko‘nikmalar o‘zgarib bormoqda:

- biz kamroq yodlayapmiz, chunki ma’lumotni internetdan topish oson;
- navigatsiya ko‘nikmalari kamaymoqda, chunki GPSga tayanamiz;
- yozuvni tekshirishni avtomatik dasturlarga topshiryapmiz.

Adabiyotlar:

1. Axtyamova I.M. “XXI asr ta’limida sun’iy intellekt – yangi imkoniyatlar maydoni”, 2021.
2. Xekxauzen X. “Motivatsiya va faoliyat”, 2003.
3. Matyushkina A.A. “Ijodiy tafakkur psixologiyasi”, 2008.
4. Goncharova Ya.S. va boshqalar. “Talabalarning mustaqil axborot izlashga tayyorligi”, 2017.